

Tarptautinė mokslinė konferencija

„VIENO VALDOVO IŠTIKIMI PAVALDINIAI...“:
LIETUVA IR SAKSONIJA VALDANT VETINAMS

2017 m. gegužės 23–24 d., antradienis–trečiadienis

Nacionalinis muziejus
Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai
Katedros a. 4, Vilnius

Internationale wissenschaftliche Konferenz

„TREUE UNTERTANEN EINES HERRSCHERS...“:
LITAUEN UND SACHSEN IN DER ZEIT DER WETTINER

23.–24. Mai 2017 (Dienstag–Mittwoch)

Nationalmuseum
Palast der Großfürsten von Litauen
Katedros a. (Domplatz) 4, Vilnius

**Konferencijos globėjas /
Unter der Schirmherrschaft von**

Deividas Matulionis

Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko patarėjas,
buvęs Lietuvos Respublikos ambasadorius Vokietijos
Federacijoje Respublikoje /

Berater des Ministerpräsidenten der Republik Litauen,
Botschafter der Republik Litauen in der Bundesrepublik
Deutschland a.D.

**Konferencijos organizatoriai /
Veranstalter der Konferenz**

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai /

Nationalmuseum Palast der Großfürsten von Litauen

Dresdono valstybiniai meno rinkiniai /
Staatliche Kunstsammlungen Dresden

Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas /
Historische Fakultät der Universität Vilnius

Lietuvos istorijos instituto Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės istorijos skyrius /

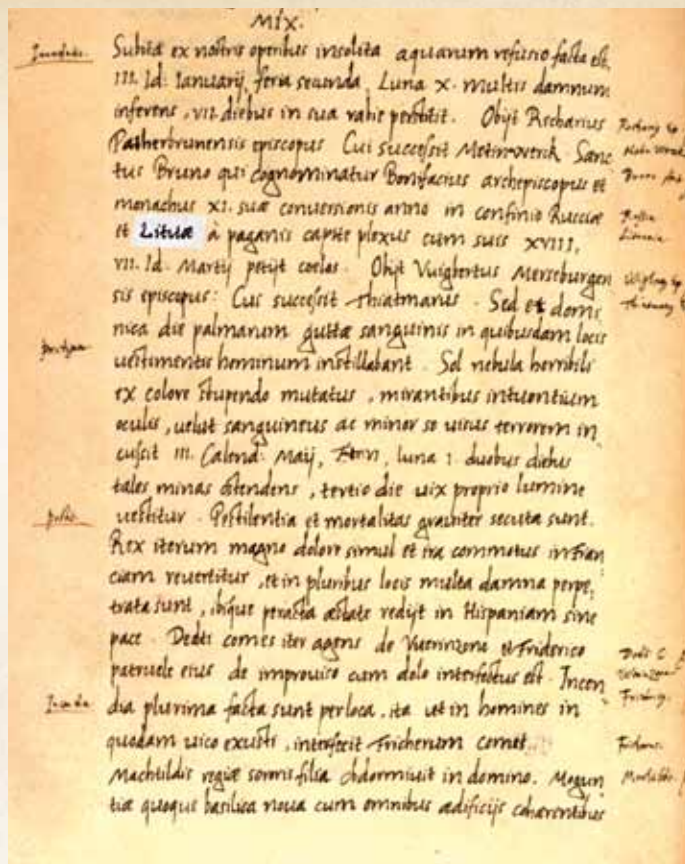
Abteilung der Geschichte des Großfürstentums Litauen
am Institut für litauische Geschichte

**Konferencijos partneris /
Konferenzpartner**

Lenkijos institutas Vilniuje /
Polnisches Institut in Vilnius

**Oficialios konferencijos kalbos /
Offizielle Konferenzsprachen**

Lietuvių ir vokiečių (sinchroninis vertimas) /
Litauisch und Deutsch (es wird simultan gedolmetscht)

Kvedlinburgo analų lapo fragmentas su pirmuoju Lietuvos vardo paminėjimu 1009 m., Georgo Fabricijaus nuorašas, XVI a. vid. /
Fragment einer Seite der Quedlinburger Annalen mit der ersten Erwähnung des Namens Litauen im Jahre 1009, Abschrift von Georg Fabricius, Mitte des 16. Jh.

Sächsische Landesbibliothek – Staats- und Universitätsbibliothek Dresden

Trumpa konferencijos anotacija

Viena aktyviausių Lietuvos tarptautinių ryšių partnerių nuo Viduramžių iki šių dienų buvo Vokietija ir ypač kelios jos istorinės žemės. Viena tokių Lietuvos istorinei raidai svarbiausių Vokietijos žemių yra Saksonija. Su Saksonija siejamas pirmasis Lietuvos paminėjimas rašytiniuose šaltiniuose 1009 m., vienintelio Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnacijos byla XIII a., didžiojo kunigaikščio Gedimino laišakai XIV a. pradžioje, Vokiečių ordino riterių rekrutavimas kovai su pagonimis lietuviais, Gedimainaičių-Jogailaičių ir saksų Vėtinų dinastiniai ryšiai XV–XVI a., Reformacijos sklaida ir religiniai XVII a. konfliktai Vidurio Europoje.

Ypač glaudūs saitai Lietuvą ir Saksoniją susiejo XVII a. pabaigoje – XVIII a. antroje pusėje (1697–1763), kai Abiejų Tautų Respubliką (jungtinę Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valstybę) bei Saksonijos kunigaikštystę valdė du bendri valdovai iš saksų Vėtinų dinastijos – Augustas Stiprusis ir jo sūnus Augustas III. Tai buvo visų Vėtinų valdomų valstybių politinės raidos perspektyvų viltis ir karinių nesėkmių, visuomenės gyvenimo regimos ramybės ir visą Respubliką apimančių politinių grupuočių konfrontacijos, kultūros sklaidos ir tarptautinės situacijos komplikacijų, kai kurių valdymo struktūrų paralyžiaus ir pirmųjų esminių valstybės reformų planų brandinimo laikai.

Būta sumanymų Saksonijos kunigaikštystę su Abiejų Tautų Respublika susieti glaudesne sąjunga arba netgi paskelbti Vėtinus paveldimais Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovais. Tačiau ši idėja nesulaukė reikšmingesnės bajorijos paramos. Kitų reformų sumanymai – centralizuoti valdymą, sunorminti parlamentinę veiklą bei atsisakyti *liberum veto* teisės, padidinti kariuomenę ir pan. – Respublikoje buvo bandomi įgyvendinti jau XVIII a. pabaigoje.

Šių reformų kulminacija tapusi 1791 m. gegužės 3 d. konstitucija numatė, kad Lietuvos ir Lenkijos valdovo sostą perims Saksonijos Vėtinų dinastija. Šiuokart iniciatyvą parodė Respublikos bajorija – reformų šalininkė.

Saksonijos Vėtinai valdė XIX a. pradžioje trumpai egzistavusią Varšuvos kunigaikštystę, į kurios sudėtį įėjo ir Lietuvos Užnemunė. Įdomu, kad dar po šimto metų, baigiantis Pirmajam pasauliniam karui, Saksoni-

jos dinastijos atstovai vėl buvo svarstomi kaip kandidatai į Lietuvos karaliaus sostą.

Greta politinių, diplomatiškų, dinastinių bei karinių saitų, Lietuvą su Saksonija siejo ir kultūriniai, meniniai ryšiai, siekę Renesanso laikus, o itin suintensyvėję Baroko epochoje, kai Abiejų Tautų Respublika ir Saksonija buvo valdomos bendrų valdovų.

Konferencijos pranešimai daugiausia kaip tik ir skiriami įvairiems Vėtinų valdymo laikotarpiu (1697–1763) aspektams. Kiti Lietuvos bei Saksonijos istorinių ryšių momentai papildo pagrindinės tematikos kontekstą.

Ši konferencija sumanyta kaip tarptautinės parodos, planuojamos surengti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmuose kartu su Dresdenu valstybiniais meno rinkiniais (*Staatliche Kunstsammlungen Dresden*) 2018 m., mokslinis įvadas. Konferencijos pranešimus planuojama skelbti kartu su parodos katalogu. 2018 m. numatoma surengti atskirą konferenciją, skirtą Lietuvos ir Vokietijos istoriniams ryšiams. Abi tarptautinės mokslinės konferencijos ir paroda bei jos kultūrinė programa skiriamos Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečiui (1918–2018).

Saksonijos kunigaikštis Jurgis Barzdotosis ir jo žmona Barbora Jogailaitė, Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Kazimiero Jogailaičio ir jo žmonos Elžbietos Habsburgaitės dukrė, Luko Kranacho Vyresniojo (1472–1553) dirbtuvės, XVI a. vid. /

Der Herzog von Sachsen Georg der Bärtige und seine Frau Barbara Jagiellonin, Tochter des polnischen Königs und litauischen Großfürsten Kasimir Jagiellone und seiner Frau Elisabeth von Habsburg, Werkstatt von Lucas Cranach dem Älteren (1472–1553), Mitte des 16. Jh.

Wartburg-Stiftung, Eisenach
Gemäldegalerie, Berlin

Kurze Beschreibung der Konferenzthematik

Deutschland und insbesondere einige seiner historischen Länder pflegten rege Kontakte zu Litauen seit dem Mittelalter bis in die heutigen Tage. Sachsen ist eines der Länder, das eine bedeutende Rolle in der historischen Entwicklung Litauens spielte. So steht Sachsen im Zusammenhang mit der ersten urkundlichen Erwähnung Litauens 1009, mit der Krönung des einzigen litauischen Königs Mindaugas im 13. Jh., den Briefen des Großfürsten Gediminas Anfang des 14. Jh., der Ritterrekrutierung des Deutschen Ordens für den Kampf gegen die heidnischen Litauer. Zu erwähnen sind auch die dynastischen Verbindungen der Gediminiden und Jagiellonen mit den sächsischen Wettinern bereits im 15. bis 16. Jh. sowie die Verbreitung der Reformation und die Religionskonflikte des 17. Jh. in Mitteleuropa.

Besonders enge Verbindungen verknüpften Litauen und Sachsen vom Ende des 17. bis zur 2. Hälfte des 18. Jh. (1697–1763), als die Republik Beider Nationen (der polnisch-litauische Doppelstaat) und das Kurfürstentum Sachsen von zwei gemeinsamen Herrschern der sächsischen Wettiner-Dynastie – August dem Starken und seinem Sohn August III. – regiert wurden. Diese Wettiner-Zeit war geprägt durch die Hoffnung der Perspektiven politischer Entwicklung und durch militärische Niederlagen, die scheinbare Ruhe des gesellschaftlichen Lebens und die Auseinandersetzung der politischen Gruppierungen des gesamten Doppelreichs, die Verbreitung der Kultur und Zuspitzung der internationalen Lage, verbunden mit der Lähmung mancher Verwaltungsstrukturen und nicht zuletzt auch durch Ansätze der ersten grundlegenden Reformvorhaben des Staates.

Es gab auch Vorhaben, das Kurfürstentum Sachsen mit dem Königreich Polen und dem Großfürstentum Litauen durch eine engere Union zu verbinden, ja sogar Wettiner als Erbherrscher des Großfürstentums Litauen einzusetzen. Diese Idee fand jedoch seitens des Adels keine bedeutende Unterstützung. Weitere Reformvorhaben wie etwa die Zentralisierung der Verwaltung,

Regelung der parlamentarischen Tätigkeit sowie der Verzicht auf das Recht *liberum veto* und die Erhöhung der Stärke des Heeres wurden bereits Ende des 18. Jh. versucht in der Republik Beider Nationen umzusetzen.

Höhepunkt dieser schon in der Wettiner-Zeit diskutierten Reformen war die Verfassung vom 3. Mai 1791, in der vorgesehen war, dass die sächsische Dynastie den Thron des polnisch-litauischen Herrschers besteigen soll. Diesmal zeigten Vertreter des Adels der Republik als Anhänger der Reformen die Initiative.

Sächsische Wettiner verwalteten Anfang des 19. Jh. das nur kurze Zeit existierende Warschauer Herzogtum, dessen Bestandteil damals das litauische Gebiet Užnemunė (Suvalkija) war. Bemerkenswert ist auch, dass einhundert Jahre später zum Ende des 1. Weltkrieges Vertreter der sächsischen Wettiner wiederum als mögliche Anwärter auf den Thron des Königs des litauischen Staates in Frage kamen.

Neben politischen, diplomatischen, dynastischen und militärischen Verbindungen waren es auch kulturelle und künstlerische Beziehungen, die Litauen mit Sachsen verknüpften, bis in die Renaissance-Epoche reichten und in der Barockepoche besonders intensiv waren, als die Republik Beider Nationen und Sachsen gemeinsame Herrscher hatten.

Hauptaugenmerk der Vorträge der Konferenz sollte auf verschiedene Aspekte der Herrscherzeit der Wettiner-Dynastie (1697–1763) gerichtet werden. Sonstige Momente der historischen Beziehungen Litauens und Sachsens könnten den Rahmen der Hauptthematik ergänzen.

Die diesjährige Konferenz ist gedacht als wissenschaftliche Einführung zur internationalen Ausstellung, die 2018 gemeinsam mit den Staatlichen Kunstsammlungen Dresden im Palast der Großfürsten von Litauen in Vilnius veranstaltet wird. Die Vorträge der Konferenz sollen als Begleitband zur Ausstellung veröffentlicht werden. Während der Dauer der Ausstellung ist im Jahr 2018 die Veranstaltung einer weiteren Konferenz vorgesehen, die den historischen Beziehungen Litauens und Deutschlands gewidmet ist. Beide internationalen wissenschaftlichen Konferenzen, die Ausstellung und deren Kulturprogramm sind dem 100jährigen Jubiläum der Wiedererrichtung des litauischen Staates (1918–2018) gewidmet.

Konferencijos organizacinė kolegija / Organisatorisches Kolleg der Konferenz

Prof. Dr. Dirk Syndram

Dresdno valstybiniai meno rinkiniai;
Dresdno rezidenciniai rūmai, Vokietija /
Staatliche Kunstsammlungen Dresden;
Residenzschloss Dresden, Deutschland
Dirk.Syndram@skd.museum

Prof. dr. Rimvydas Petrauskas

Vilniaus universitetas, Lietuva /
Universität Vilnius, Litauen
rimvydas.petrauskas@if.vu.lt

Doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

Lietuvos istorijos institutas;
Lietuvos edukologijos universitetas, Vilnius /
Institut für litauische Geschichte;
Pädagogische Universität Litauen, Vilnius
smigelskyte.stukiene@gmail.com

Dr Andrzej Krzysztof Link-Lenczowski

Krokovos Jogailos universitetas, Lenkija /
Jagiellonen-Universität Krakau, Polen
andrzej.lenczowski@wp.pl

Dr. Gintautas Sliesoriūnas

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Institut für litauische Geschichte, Vilnius
sliesoriunasgintas@gmail.com

Dr. Mindaugas Šapoka

Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Institut für litauische Geschichte, Vilnius
mind.sapoka@gmail.com

Dr. Andrei Macuk

Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos
Istorijos institutas, Minskas /
Institut für Geschichte der weißrussischen
Nationalakademie der Wissenschaften, Minsk
andrei.macuk@gmail.com

Doc. dr. Vydas Dolinskas

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius;
Vilniaus universitetas, Lietuva /
Nationalmuseum Palast der Großfürsten von Litauen,
Vilnius; Universität Vilnius, Litauen
v.dolinskas@valdovurumai.lt

Dalius Avižinis

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius /
Nationalmuseum Palast der Großfürsten von Litauen,
Vilnius
d.avizinis@valdovurumai.lt

Marijus Uzorka

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius /
Nationalmuseum Palast der Großfürsten von Litauen,
Vilnius
m.uzorka@valdovurumai.lt

Medžioklinis durklas su Lenkijos ir Lietuvos
herbais. Vienoje durklo rankenos pusėje
galbūt pavaizduotas Lenkijos, Lietuvos ir
Saksonijos valdovas Augustas II arba jo
vėlesnis įpėdinis Augustas III, Lenkija,
apie 1720–1730 /

Jagddolch mit den Wappen von Polen
und Litauen. Auf einer Seite des Griffes
ist wahrscheinlich der polnisch-litauisch-
sächsischer Herrscher August II. oder sein
Nachfolger August III., abgebildet,
Polen, um 1720–1730

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius

Programa / Programm

Gegužės 23 d., antradienis / 23. Mai, Dienstag

8.30–9.00

Dalyvių registracija /
Anmeldung der Konferenzteilnehmer und Zuhörer

9.00–9.30

Konferencijos atidarymas, sveikinimai /
Eröffnung der Konferenz, Grußworte

9.30–10.00

Prof. dr. Rimvydas Petrauskas
(Vilniaus universitetas, Lietuva /
Universität Vilnius, Litauen)

*Lietuva ir Saksonija vėlyvaisiais Viduramžiais ir
ankstyvaisiais Naujaisiais laikais*

*Litauen und Sachsen im späten Mittelalter und in der
frühen Neuzeit*

10.00–10.30 Kavos pertrauka / Kaffeepause

I posėdis

VETINŲ EPOCHOS LŪKESČIAI

1. Sitzung

ERWARTUNGEN VON DER WETTINER- ZEIT

Moderatorius / Moderiert von
Prof. dr. Rimvydas Petrauskas

10.30–10.50

Prof. dr hab. Jarosław Poraziński
(Torunės Mikalojaus Koperniko universitetas, Lenkija /
Nikolaus-Kopernikus-Universität Toruń (Thorn),
Polen)

„Saksų laikai“ Abiejų Tautų Respublikoje ir „Augustų lai-
kai“ Saksonijoje. Lūkesčiai, galimybės, siekiai ir iliuzijos

„Sachsenzeit“ in der Republik Beider Nationen und
„Augusteische Zeit“ in Sachsen. Erwartungen, Chancen,
Ziele und Illusionen

10.50–11.10

Dr. René Hanke

(Reinlando-Pfalco žemės archyvo valdyba;
Koblenco vyriausiasis žemės archyvas, Vokietija /
Landesarchivverwaltung Rheinland-Pfalz;
Landeshauptarchiv Koblenz, Deutschland)

*Kartu pakilti arba atskirai žlugti – Lenkijos ir Lietuvos
Respublikos bei Saksonijos kurfiurstystės unijos galimybė*

*Gemeinsam aufsteigen oder getrennt untergehen – Die
Union zwischen Polen-Litauen und Kursachsen als Chance*

11.10–11.30

Dr Andrzej K. Link-Lenczowski

(Krokuvos Jogailos universitetas, Lenkija /
Jagiellonen-Universität Krakau, Polen)

Saksų laikų Respublika. Elitas ir visuomenė

Republik in der Sachsenzeit. Elite und Gesellschaft

11.30–11.50

Prof. Dr. Frank-Lothar Kroll

(Chemnico technikos universitetas, Vokietija /
Technische Universität Chemnitz, Deutschland)

*Saksonijos kurfiurstystė Lenkijos, Lietuvos ir Saksonijos
valstybių unijos laikais 1697–1763 m.*

*Kursachsen im Zeitalter der polnisch-litauisch-sächsischen
Staatenunion, 1697–1763*

11.50–12.20 Diskusijos / Diskussionen

12.20–14.00 Pietų pertrauka / Mittagspause

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis
kunigaikštis Augustas II (1697–1704,
1709–1733), Saksonijos kurfiurstas,
Luji de Silvestras (1675–1760) (?),
Dresdenas (?), XVIII a. I p. /

Der König von Polen und Großfürst
von Litauen August II. (1697–1704,
1709–1733), Kurfürst von Sachsen,
Vermutlich die Werkstatt von Louis de
Silvestre (1675–1760), Dresden (?),
erste Hälfte des 18. Jh.

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius

II posėdis

VETINŲ EPOCHOS GALIMYBĖS

2. Sitzung

CHANCEN IN DER WETTINER-ZEIT

Moderatorius / Moderiert von

Dr. Gintautas Sliesoriūnas

14.00–14.20

Dr hab. Adam Perłakowski

(Krokuvos Jogailos universitetas, Lenkija / Jagiellonen-Universität Krakau, Polen)

Dresdenu Vetinų dvaras ir Varšuvos karališkasis dvaras. Perspektivos bei interpretacijos

Der Wettiner Hof in Dresden und der königliche Hof in Warschau. Verschiedene Perspektiven und andere Interpretationen

14.20–14.40

Prof. dr hab. Michał Zwierzykowski

(Poznanės Adomo Mickevičiaus universitetas, Lenkija / Adam-Mickiewicz-Universität in Posen, Polen)

Personalinės unijos su Saksonija įtaka Abiejų Tautų Respublikos parlamentinės sistemos funkcionavimui

Einfluss der Personalunion mit Sachsen auf das Funktionieren des parlamentarischen Systems in der Republik Beider Nationen

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Augustas III (1733–1763), Saksonijos kurfiurstas, dailininkas Francas Lipoltas (1688–1768), raižytojas Johanas Jakobas Klainšmitas (1687–1772), Augsburgas (?), apie 1750

König von Polen und Großfürst von Litauen August III. (1733–1763), Kurfürst von Sachsen, Maler Franz Lippoldt (1688–1768), Kupferstecher Johann Jacob Kleinschmidt (1687–1772), Augsburg (?), um 1750

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius

14.40–15.00

Dr Henryk Palkij

(Krokuvos Jogailos universitetas, Lenkija / Jagiellonen-Universität Krakau, Polen)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kanceliarijos antspaudai saksų laikais

Siegel in der Kanzlei des Großfürstentums Litauen in der Sachsenzeit

15.00–15.20

Prof. dr hab. Aleksandra Skrzypietz

(Katovicų Silezijos universitetas, Lenkija / Schlesische Universität in Katowitz, Polen)

Sobieskiai, Sapiegos ir prancūzų ambasadorius. Respublikos valdovo sosto siekiai 1697 m.

Die Familien Sobieski, Sapieha und der französische Botschafter. Die Aspirationen auf den polnisch-litauischen Thron im Jahr 1697

15.20–15.50

Kavos pertrauka / Kaffeepause

1697 m. Elekcinis seimas. Jame Abiejų Tautų Respublikos valdovu tapo Saksonijos kurfiurstas, Vetinų dinastijos atstovas Augustas II (1697–1704, 1709–1733), Martynas Altomontė (1675–1745), 1697 /

Sejm zur Königswahl von 1697. Auf diesem Sejm wurde August II., Kurfürst von Sachsen aus dem Hause der Wettiner, zum König von Polen und Großfürsten von Litauen (1697–1704, 1709–1733) gewählt, Martin Altomonte (1675–1745), 1697

Zamek Królewski w Warszawie – Muzeum

III posėdis

AUGUSTAS II IR AUGUSTAS III

3. Sitzung

AUGUST II. UND AUGUST III.

Moderatorius / Moderiert von
Doc. dr. Vydas Dolinskas

15.50–16.10

Dr. Dzmītry Vitsko

(Mokslinis žurnalas „Arche“, Minskas, Baltarusija /
Wissenschaftliche Zeitschrift „Arche“, Minsk,
Weißrussland)

*Tarp elekcijos ir karūnacijos: Lietuvos bajorijos politinė
orientacija 1697 m. viduryje*

*Zwischen Wahlen und der Krönung: zur Frage der
politischen Orientierung der litauischen Adligen in der
Mitte des Jahres 1697*

Lenkijos karalius ir Lietuvos didysis kunigaikštis Augustas III
(1733–1763), Saksonijos kurfiurstas, Luji de Silvestro (1675–1760) (?)
dirbtuvės, Dresdenas (?), XVIII a. II p. /

Der König von Polen und Großfürst von Litauen August III. (1733–
1763), Kurfürst von Sachsen. Vermutlich die Werkstatt von Louis de
Silvestre (1675–1760), Dresden (?), 2. Hälfte des 18 Jh.

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
valdovų rūmai, Vilnius

16.10–16.30

Dr. Gintautas Sliesoriūnas

(Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Institut für litauische Geschichte, Vilnius)

*Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė ir Augustas Stiprusis
Das Großfürstentum Litauen und August der Starke*

16.30–16.50

Prof. dr. Zigmantas Kiaupa

(Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas;
Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Vytautas Magnus Universität, Kaunas;
Institut für litauische Geschichte, Vilnius)

*Kokia Lietuva sutiko ir kokia palydėjo Augustą III
Litauen, wie August III. es vorfand und wie er es hinterließ*

16.50–17.10

Dr. Andrei Macuk

(Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos
Istorijos institutas, Minskas /
Institut für Geschichte der weißrussischen
Nationalakademie der Wissenschaften, Minsk)

*Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų ryšiai su
Augusto III dvaru*

*Beziehungen der Magnaten des Großfürstentums Litauen
zum Herrscherhof Augusts III.*

17.10–17.40

Diskusijos / Diskussionen

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo
kunigaikščio Augusto III, Saksonijos
kurfiursto, karūnavimo kardas,
Lenkija ar Saksonija, 1733 (?) /

Krönungsschwert des polnischen Königs,
litauischen Großfürsten und Kurfürst von
Sachsen, August III.,
Polen oder Sachsen, 1733 (?)

Skarbiec katedry na Wawelu, Kraków

IV posėdis

DRESDENAS, VILNIUS IR GARDINAS

4. Sitzung

DRESDEN, VILNIUS UND HRODNA

Moderatorė / Moderiert von

Doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

9.00–9.20

Prof. Dr. Dirk Syndram

(Dresdenu valstybiniai meno rinkiniai;
Dresdenu rezidenciniai rūmai, Vokietija /
Staatliche Kunstsammlungen Dresden;
Residenzschloss Dresden, Deutschland)

*Dresdenu tapsmas europinio masto sostine valdant
Augustui II ir Augustui III*

*Dresdens Wandel zur europäischen Hauptstadt unter
August II. und August III.*

9.20–9.40

Dr. Martynas Jakulis

(Vilniaus universitetas, Lietuva /
Universität Vilnius, Litauen)

*Skurdas, labdara ir medicina saksų Vėtinų laikų Vilniuje
Armut, Wohltätigkeit und Medizin in Vilnius im
Zeitalter der Wettiner*

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos
didžiojo kunigaikščio
Augusto III (1733–1763),
Saksonijos kurfiursto,
karūnavimo apsiaustas,
Dresdenas, 1733 /

Krönungsmantel des
polnischen Königs und
litauischen Großfürsten
August III., Kurfürst von
Sachsen, Dresden, 1733

*Muzeum Narodowe w
Warszawie*

9.40–10.00

Dr Hanna Paulouskaya

(Varšuvos universitetas, Lenkija /
Universität Warschau, Polen)

Vėtinų valdymo laikų Gardinas (pagal vienuolynų kronikas)

*Hrodna in der Zeit der Wettiner-Herrschaft (Bild in
Klosterchroniken)*

10.00–10.20

Prof. dr hab. Jakub Sito

(Lenkijos mokslų akademijos Meno institutas, Varšuva /
Kunstinstitut der polnischen Akademie der
Wissenschaften, Warschau)

*Naujųjų rūmų statyba Gardine 1737–1743/1755 metais
Der Ausbau des Neuen Schlosses in Hrodna in den Jahren
1737–1743/1755*

10.20–10.40

Dr. Lina Balaišytė

(Lietuvos kultūros tyrimų institutas, Vilnius /
Litauisches Institut für Kulturforschung, Vilnius)

*Augusto III pagerbimo iškilmės Vilniuje
Festlichkeiten für August III. in Vilnius*

10.40–11.10

Kavos pertrauka / Kaffeepause

Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Augusto III,
Saksonijos kurfiursto, insignijos – karališkoji karūna, skeptras, rutulys su
kryžiumi, Johanas Heinrichas Kėleris, 1734 /

Die Herrscherinsignien (Königskrone, Szepter und Reichsapfel mit
Kreuz) des Königs von Polen, Großfürsten von Litauen August III.,
Kurfürst von Sachsen, Johann Heinrich Köhler, 1734

Muzeum Narodowe w Warszawie

V posėdis

KULTŪRA IR MENAS

5. Sitzung

KULTUR UND KUNST

Moderatorius / Moderiert von
Dr Andrzej K. Link-Lenczowski

11.10–11.30

Prof. dr hab. Tadeusz Bernatowicz

(Lodzės universitetas, Lenkija /
Universität Lodz, Polen)

Bekeris, Deibelis, Glaubicas... Vokiškai kalbančių architektų aktyvumas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų rezidencijose

Becker, Deybel, Glaubitz... Die Aktivitäten der deutschsprachigen Architekten in Adelsresidenzen des Großfürstentums Litauen

11.30–11.50

Prof. dr hab. Alina Żórawska-Witkowska

(Varšuvos universitetas, Lenkija /
Universität Warschau, Polen)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ryšiai su Augusto II ir Augusto III karališkojo bei kunigaikštiškojo dvaro muzikiniu ir teatrinio gyvenimu

Viena elegantiškiausių ir puošniausių Vilniaus vėlyvojo baroko bažnyčių – tai 1750–1756 m. pastatyta misionierių vienuolyno Viešpaties Dangun Žengimo bažnyčia. Prie jos sukūrimo daugiausia prisidėjo iš Vidurio Europos kilęs architektas Jonas Kristupas Glaubicas / Eine der elegantesten und schönsten spätbarocken Kirchen in Vilnius ist die 1750–1756 erbaute Missionarskirche Christi Himmelfahrt. Um den Umbau und die Ausgestaltung dieser Kirche hat sich der Baumeister aus dem mitteleuropäischen Raum Johann Christoph Glaubitz verdient gemacht

Die Beziehungen des Großfürstentums Litauen zu musikalischem und theatralischem Leben der königlich-kurfürstlichen Höfe von August II. und August III.

11.50–12.10

Dr Aneta Markuszewska

(Varšuvos universitetas, Lenkija /
Universität Warschau, Polen)

Kūrybingosios aristokratės. Marija Antonija Valpurgis ir jos kantatos vadovui bei valdovei

Kreative Aristokratinnen. Maria Antonia Walpurgis und ihre Kantaten für den König und die Königin

12.10–12.30

Dr Agnieszka Słaby

(Krokuvos pedagoginis universitetas, Lenkija /
Pädagogische Universität Krakau, Polen)

Moterys Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kultūroje Augusto II laikais

Die Frauen in der Kultur des Großfürstentums Litauen zu Zeiten Augusts II.

12.30–13.00

Diskusijos / Diskussionen

13.00–14.20

Pietų pertrauka / Mittagspause

Vilniaus vėlyvojo baroko mokyklai priskiriamų ir su Vidurio Europos menine tradicija siejamų architektūros paminklų (daugiausia bažnyčių) galima rasti visoje buvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teritorijoje (šiandieninėse Lietuvoje, Baltarusijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Ukrainoje). Viena įdomiausių Vilniaus vėlyvojo baroko bažnyčių Lietuvos provincijoje yra Tytuvėnų bernardinų bažnyčia, o šiandieninėje Baltarusijoje – tai Gardino jėzuitų bažnyčia ir Polocko stačiatikių katedra (nuotraukoje) /

Die spätbarocken Denkmäler (vorwiegend Kirchen) der Vilniusser Schule, die der Tradition der mitteleuropäischen Kunst zugeordnet werden, kann man auf dem ganzen Territorium des ehemaligen Großfürstentums Litauen finden (d.h. im heutigen Litauen, Weißrussland, Lettland, Polen und in der Ukraine). Zu den interessantesten spätbarocken Kirchen in der litauischen Provinz zählt die Kirche des Bernhardinerklosters in Tytuvėnai. Im heutigen Weißrussland sind die Jesuitenkirche in Hrodna und die orthodoxe Kathedrale in Polack (auf dem Photo) zu nennen

VI posėdis

KARIUOMENĖ IR KARYBA

6. Sitzung

HEER UND HEERESWESEN

Moderatorius / Moderiert von
Prof. Dr. Frank-Lothar Kroll

14.20–14.40

Prof. dr. Valdas Rakutis

(Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija,
Vilnius /

General Jonas Žemaitis-Militärakademie, Vilnius)

Lietuvos kariuomenė saksų Vėtinų laikais 1697–1763 m.

*Litauisches Heer zu Zeiten der sächsischen Wettiner
(1697–1763)*

14.40–15.00

Dr. Mindaugas Šapoka

(Lietuvos istorijos institutas, Vilnius /
Institut für litauische Geschichte, Vilnius)

*Saksonijos kariuomenė ir jos išlaikymas Lietuvoje
1713–1715 m.*

*Sächsische Truppen und deren Unterhalt in Litauen in
den Jahren 1713–1715*

Vilniaus vėlyvojo baroko bažnyčios pasižymi turtingais ir spalvingais dirbtinio marmuro interjeriais. Universitetinėje Šv. Jono ir dominikonų Šv. Dvasios bažnyčiose sukurti patys įspūdingiausi altorių ansambliai /

Die Kirchen des Vilniusser Spätbarocks zeichnen sich durch ihre reiche und farbenprächtige Innenausstattung aus künstlichem Marmor aus. Die Universitätskirche St. Johanni und die Dominikanerkirche Heilig-Geist bestechen durch besonders beeindruckende Altarensembles

15.00–15.20

Dr. Mikola Volkau

(Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos
Istorijos institutas, Minskas /
Institut für Geschichte der weißrussischen
Nationalakademie der Wissenschaften, Minsk)

*Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tvirtovių arsenalai
Vėtinų valdymo laikais*

*Die Zeughäuser der Festungen im Großfürstentum
Litauen unter den Wettinern*

15.20–15.40

Dr. Jutta Charlotte von Bloh

(Dresdenu valstybiniai meno rinkiniai;
Dresdenu rezidenciniai rūmai, Vokietija /
Staatliche Kunstsammlungen Dresden;
Residenzschloss Dresden, Deutschland)

*Saksonijos kurfiurstų, Lenkijos karalių ir Lietuvos
didžiųjų kunigaikščių Augusto II bei Augusto III
ceremonijų ir iškilmių daiktai Dresdenu ginklinėje
Zeremonial- und Paradeobjekte Augusts II. und
Augusts III., Kurfürsten von Sachsen, Könige in
Polen und Großfürsten von Litauen, in der Dresdener
Rüstkammer*

15.40–16.10

Kavos pertrauka / Kaffeepause

Saksonijos princas Frydrichas Kristijonas (1893–1968) – vienas iš kandidatų į Lietuvos karaliaus sostą Pirmojo pasaulinio karo metais /
Prinz Friedrich Christian von Sachsen (1893–1968) war einer der Anwärter auf den Königsthron Litauens in der Zeit des Ersten Weltkrieges

VII posėdis

VETINŲ LAIKŲ ATMINTIS

7. Sitzung

DIE ERINNERUNG AN DIE WETTINER-ZEIT

Moderatorius / Moderiert von
Prof. Dr. Dirk Syndram

16.10–16.30

Dr Anna Penkała

(Krokuvos pedagoginis universitetas, Lenkija /
Pädagogische Universität Krakau, Polen)

*Proginiai ir prestižiniai. Saksonijos manufaktūrų daiktai
XVIII a. bajorų vedybinių kelionių registruose*

*Gelegentlich und prestigevoll. Die Sachen aus den
sächsischen Manufakturen in den Registern der ehelichen
Reisen der Adligen im 18. Jh.*

16.30–16.50

Doc. dr. Vydas Dolinskas

(Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius;
Vilniaus universitetas, Lietuva /
Nationalmuseum Palast der Großfürsten von Litauen,
Vilnius; Universität Vilnius, Litauen)

*Kuršo kunigaikštis Karolis Vetinas ir Lietuvos Didžioji
Kunigaikštystė*

*Der Wettiner Herzog Karl von Kurland und
Großfürstentum Litauen*

16.50–17.10

Doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

(Lietuvos istorijos institutas;
Lietuvos edukologijos universitetas, Vilnius /
Institut für litauische Geschichte;
Pädagogische Universität Litauen, Vilnius)

*Vetiniai ir Respublikos sosto paveldėjimo klausimas
1791 m. gegužės 3 d. konstitucijos kontekste: Lietuvos
bajorijos požiūris*

*Die Wettiner und die Frage der Thronnachfolge in der
Republik im Kontext der Verfassung vom 3. Mai 1791:
Stellungnahme des litauischen Adels*

17.10–17.30

Gintaras Mitrulevičius

(Vilnius, Lietuva / Litauen)

*Saksonijos ir Lietuvos unijos idėja Pirmojo pasaulinio karo
metais*

*Die Idee einer sächsisch-litauischen Union während des 1.
Weltkrieges*

17.30–18.00

Diskusijos / Diskussionen

Taurės su Lenkijos karaliaus ir Lietuvos didžiojo kunigaikščio Augusto II inicialiais ir Lietuvos, Lenkijos bei Saksonijos herbais, Saksonija, Vokietija, XVII a. pab. – XVIII a. pr. /

Gläser mit den Initialen des Königs von Polen und Großfürsten von Litauen, August II. sowie den Wappen von Litauen, Polen und Sachsen, Sachsen, Deutschland, Ende des 17. Jh. – Anfang des 18. Jh.

Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai, Vilnius

Lėkštė iš Lenkijos, Lietuvos ir Saksonijos valdovo Augusto III (1733–1763) karūnavimo servizo, Meisenas, apie 1734

Schüssel aus dem Krönungsservice des Herrschers von Polen, Litauen und Sachsen August III. (1733–1763), Meißen, um 1734

Staatliche Kunstsammlungen Dresden

Lietuvos sostinė Vilnius po didelių gaisrų XVIII a. pirmoje pusėje iš esmės tapo vėlyvojo baroko miestu. Kalbama apie savitą Vilniaus baroko mokyklą, kurią kūrė ir vokiškai kalbėję su Saksonija susiję menininkai / Nach den verhehrenden Bränden in der ersten Hälfte des 18. Jahrhunderts wurde die litauische Hauptstadt Vilnius zu einer spätbarocken Stadt. In dieser Zeit bildete sich die Schule des Vilniusser Barock heraus, dabei wirkten auch Künstler aus deutschsprachigen Gebieten, darunter auch aus Sachsen, mit

Viršelyje / Auf dem Buchumschlag

Lenkijos ir Lietuvos Respublikos bei Saksonijos kurfiurstystės jungtinis herbas, Saksonija, Vokietija, XVII a. pab. – XVIII a. pr. /

Das gemeinsame Wappen der polnisch-litauischen Republik und Kursachsens, Sachsen, Deutschland, Ende des 17. Jh. – Anfang des 18. Jh.

Išleido / Herausgegeben vom

Nacionalinis muziejus

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai /

Nationalmuseum

Palast der Großfürsten von Litauen

Parengė / Vorbereitet von

Dalius Avižinis, Vydas Dolinskas, Živilė Mikailienė,

Marijus Uzorka

Vertė / Übersetzt von

Irma Daugvilaitė, Jūratė Kibirskštytė, Irena Tumavičiūtė

Redagavo / Redigiert von

Laima Kunickytė

Vilnius, 2017